

4.8. Ravikindlustus

Ravikindlustuse üldised põhimõtted on sätestatud ravikindlustuse seaduses (RaKS).

Ravikindlustus on tervishoiukulude katmise süsteem kindlustatud isiku haiguste ennetamise ja ravi, ravimite ja meditsiiniseadmete ostmise rahastamiseks ning ajutise töövõimetuse hüvitiste ja muude hüvitiste maksmiseks RaKS-is sätestatud tingimustel ja korras.

ravikindlustus

Töötaja kindlustuskaitse tingimused

Kindlustatud on isikud, kelle eest peab tööandja maksuma sotsiaalmaksu või töötajad, kes töötavad pikema kui ühekuulise tähtajaga või määramata ajaks sõlmitud töölepingu alusel (RaKS).

kindlustuskaitse tingimused

Töötaja ravikindlustuskaitse tekkimiseks, peatumiseks või lõppemiseks peab tööandja esitama haigekassale asjaomased dokumendid ja andmed kirjalikult või elektrooniliselt seitsme kalendripäeva jooksul kohustuse tekkimisest alates. Peale tööandja võib ka kindlustuskaitset taotlev või kindlustatud isik ehk töötaja vajaduse korral esitada kindlustuskaitse tekkimiseks, peatumiseks või lõppemiseks dokumente ja andmeid.

Tööandja peab asjakohased dokumendid töötaja ravikindlustuskaitse tekkimiseks, peatumiseks või lõppemiseks **esitama haigekassale 7 kalendripäeva jooksul** kohustuse tekkimisest alates.

Kindlustuskaitse tekib tööle asumisest arvestatava 14-päevase ooteaja möödumisel, kui tööandja esitab isiku ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse

kindlustuskaitse tekkimine

algamise kande tegemiseks dokumendid haigekassale 7 kalendripäeva jooksul isiku tööle asumisest alates. Kui tööandja esitab dokumendid pärast 7-päevase tähtaja möödumist, tekib kindlustuskaitse ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemisest, kuid mitte varem, kui tööle asumisest arvestatava 14-päevase ooteaja möödumisel. Kui ravikindlustuse andmekogusse kindlustuskaitse algamise kande tegemiseks esitatakse dokumendid haigekassale isiku kehtiva kindlustuskaitse ajal, jätkub kindlustuskaitse katkemata uuel alusel.

Kindlustuskaitse tekkimiseks on tööandja kohustatud esitama haigekassale kindlustatavate isikute nimekirja, mis peab sisaldama järgmised andmed:

- tööandja ärinimi, registrikood ja aadress
- tööandja või tema esindaja kontaktisiku ees- ja perekonnanimi, sidevahendite andmed ning allkiri
- töötaja ees- ja perekonnanimi ning isikukood
- töötaja tööle asumise kuupäev ning töötaja tähtajalise kindlustuskaitse korral ka tähtajalise töölepingu lõpukuupäev.

Töötaja kindlustuskaitse tekib, kui tööandja esitab haigekassale asjaomased andmed.

Tööandjal on töötaja ees vastutus, kui ta rikub seadusest tulenevaid kohustusi ja töötajal jääb selle tõttu saamata ravikindlustushüvitis.

Tööandja peab hüvitama töötajale ravikindlustushüvitiste saamata jäämisest tekkinud kahju, kui kindlustuskaitse tekkimiseks dokumentide nõuetekohase ja õigeaegse esitamise korral oleks töötajal tekkinud õigus saada ravikindlustushüvitist.

Ravikindlustuse kaitse peatub kahe kuu möödumisel ajast, kui tööandja sotsiaalmaksu ei maksa või kahe kuu möödumisel töösuhte peatumisest, kui tööandja töösuhte peatumise aja eest sotsiaalmaksu ei maksa. Tööandja peab teatama haigekassale töösuhte peatumisest kümne kalendripäeva jooksul. Pärast peatumise lõppemist jätkub kindlustuskaitse ilma ooteajata. Kindlustuskaitse ei peatu, kui kindlustatud isikul on õigus saada ajutise töövõimetuse hüvitist.

kindlustuskaitse peatumine

Kindlustuskaitse lõpeb kahe kuu möödumisel töösuhete lõppemisest. Tööandja peab teatama haigekassale töösuhete lõppemisest kümne kalendripäeva jooksul. Tähtajalise kindlustuskaitse lõppemisest ei pea haigekassale teatama, kui kindlustuskaitse lõpeb tähtaja möödumise tõttu. Tööandja on kohustatud töötamise jätkamisest haigekassale teatama seitsme kalendripäeva jooksul, kui tähtajalise lepingu alusel töötav töötaja jätkab töötamist sama tööandja juures pärast tähtajalise lepingu lõppemist.

kindlustuskaitse lõppemine

Ravikindlustuskaitse lõpeb **2 kuu möödumisel töösuhete lõpust.**

Kindlustuskaitse peatamiseks või lõppemiseks on tööandja kohustatud esitama haigekassale teate kindlustuskaitse peatumisest või lõppemisest.

Kindlustuskaitse peatumise või lõppemise teade peab sisaldama järgmised andmed:

- tööandja ärinimi, registrikood ja aadress
- tööandja või tema esindaja kontaktisiku ees- ja perekonnanimi, sidevahendite andmed ning allkiri
- töötaja ees- ja perekonnanimi ning isikukood
- töötaja kindlustuskaitse lõppemise alguskuupäev või kindlustuskaitse peatumise korral peatumise kuupäev.

Ajutise töövõimetuse hüvitise mõiste ja liigid

ajutise töövõimetuse hüvitis

Ajutise töövõimetuse hüvitis on rahaline kompensatsioon, mida haigekassa maksab töövõimetuslehe alusel töötajale, kellel jääb töökohustustest ajutise vabastuse tõttu saamata isikustatud sotsiaalmaksuga maksustatav tulu.

Ajutise töövõimetuse hüvitise liigid on:

- haigushüvitis
- sünnitushüvitis
- lapsendamishüvitis
- hooldushüvitis.

haigushüvitis

Töötajal on õigus haigushüvitisele järgnevalt nimetatud juhtudel:

- töötaja haigus või vigastus, mille korral raviarst või hambaarst on määranud, et töötaja ei ole haiguse või vigastuse tõttu ajutiselt võimeline töötama oma töö- või ametikohal
- töötaja karantiin
- rasedale ja töötajale, kellel on õigus rasedus- ja sünnituspuhkusele, terviseseisundile kohase töö andmise korral
- raseda ja töötaja, kellel on õigus rasedus- ja sünnituspuhkusele, tööst keeldumise korral, kui tööandjal ei ole anda töötajale tema terviseseisundi kohast tööd.

Alates 2009. aasta juulist kehtiva töölepingu seaduse kohaselt ei taotle tööandja tööinspektori asjakohast otsust, kui tal ei ole anda rasedale või rasedus- ja sünnituspuhkuse õigusega töötajale tema terviseseisundile kohast tööd. Töötajal on õigus nõuda terviseseisundile kohast tööd, kuid sellise töö andmise võimatust hindab tööandja.

Töötajale makstakse sünnitushüvitist rasedus- ja sünnituspuhkuse korral. Lapsendamise korral makstakse lapsendamispuhkuse eest töötajale lapsendamishüvitist.

***sünnitushüvitis
ja lapsendamishüvitis***

Töötajale makstakse hooldushüvitist, kui töötaja:

hooldushüvitis

- põetab alla 12-aastast last
- põetab kodus haiget perekonnaliiget
- hooldab alla 3-aastast last või alla 16-aastast puudega last, kui hooldav isik ise on haige või talle osutatakse sünnitusabi.

Ajutise töövõimetuse hüvitise maksmise tingimused

Töötaja ajutist töövõimetust ja töö- või teenistuskohustuse täitmisest vabastamist tõendab **töövõimetusleht**, mille väljastab töötajale teda raviv arst, hambaarst või teenust osutav ämmaemand. Ajutise töövõimetuse hüvitist makstakse töövõimetuslehe alusel.

***ajutine
töövõimetus***

Töötajale antakse töövõimetusleht esitamiseks tööandjale ja haigekassale. Mitme tööandja korral antakse sama numbriga töövõimetuslehti võrdselt tööandjate arvuga. Ajutine töövõimetus annab töötajale õiguse keelduda töö tegemisest töölepingu seaduse § 19 kohaselt ning igal tööandjal on õigus nõuda töötajalt töölt puudumise kohta töövõimetuslehte.

Tööandja esitab haigekassa piirkondlikule osakonnale töötaja töövõimetuslehe originaali ning teiste temale esitatud haiguslehtede koopiad ja muud dokumendid hüvitise määramiseks ning maksmiseks koos töövõimetuslehe saatekirjaga seitsme kalendripäeva jooksul töötajalt töövõimetuslehe saamise päevast arvates. Töötaja võib dokumendid haigekassa piirkondlikule osakonnale esitada ka ise.

***töövõimetuslehe
esitamine
haigekassale***

Tööandja peab haigekassale esitama **töövõimetuslehe originaali koos muude dokumentidega 7 kalendripäeva jooksul** selle saamisest.

Hüvitis määratakse ja makstakse, kui töötaja töövõimetusleht koos muude dokumentidega hüvitise määramiseks ja maksmiseks on haigekassale esitatud hiljemalt 90. kalendripäeval töövõimetuslehel märgitud töökohustuste täitmisele taastasumise päevast alates. Hüvitist ei määrata ega maksta, kui töövõimetusleht esitati nimetatud tähtajast hiljem. Töötajal on õigus nõuda tööandjalt tekkinud kahju hüvitamist, kui töötaja ei saa ravikindlustushüvitist sellepärast, et tööandja on süüliselt rikkunud kohustust esitada õigel ajal haigekassale töötaja töövõimetusleht koos muude andmete ja dokumentidega. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse alusel peab sellisel juhul maksma töötajale haigus-hüvitist tööandja.

Töötaja kaotab õiguse ravikindlustushüvitisele, kui töövõimetusleht koos muude dokumentidega ei jõua haigekassasse 90 päeva jooksul, alates päevast, mille arst, hambaarst või ämmaemand tööleasumiseks määras.

Ajutise töövõimetuslehe hüvitis makstakse välja 30 kalendripäeva jooksul, alates nõuetekohaselt vormistatud dokumentide laekumisest haigekassasse. Väljamaksmisega viivitamise korral on haigekassa kohustatud maksma viivist kooskõlas seadusega.

ravikindlustushüvitise õigus

Töötajal tekib õigus saada haigushüvitist töövõimetuslehel märgitud töö- või teenistuskohustuste täitmise **vabastuse 9. päevast alates**. Esimesed 3 päeva kehtib töötaja omavastutus. Tööandja maksab 4. kuni 8. päevani hüvitist 70% töötaja keskmisest töötasust.

Haigekassa maksab erandina hüvitist alates esimesest päevast, kui haigushüvitise maksmise kohustuse alus on töötaja terviseseisundile kohase töö andmine või kui töötajal on õigus saada hooldushüvitist, sünnitus-hüvitist või lapsendamishüvitist.

***hüvitise
maksmise
erandid***

Haigekassa maksab hüvitist töövabastuse teisest päevast ja esimesel päeval kehtib töötaja omavastutus, kui:

- haigushüvitise maksmise kohustuse alus on töötaja ajutine keeldumine tööülesannete täitmisest, sest tööandjal ei ole võimalik rasedale töötajale tema terviseseisundile kohast tööd anda
- rasedal tekib õigus saada haigushüvitist haiguse või vigastuse tõttu
- töötaja haigus või vigastus on tingitud kutsehaigusest, tekkinud tööõnnetuse tagajärjel, kuriteo tõkestamise või riiklike ja ühiskondlike huvide kaitsmise ning inimelu päästmise tagajärjel.

Töötajal ei ole õigust saada ajutise töövõimetuse hüvitist, kui:

***ravikindlustus-
hüvitise õiguse
puudumine***

- töötaja või põetatava isiku haigestumise või vigastuse põhjustas isiku tahtlus või see on tingitud joobeseisundist
- töötaja või põetatav isik eirab arsti määratud meditsiiniliselt põhjendatud ravi, mistõttu tervenemine on takistatud
- töötaja ei ilmu arsti vastuvõtule määratud ajal ilma mõjuva põhjuseta
- töötaja saab ajutise töövõimetuse aja eest sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu
- töötaja täidab ajutise töövõimetuse ajal töö- või teenistuskohustusi või tegeleb ettevõtlusega
- töötaja on puhkusel või puhkuse ajal hoolduslehel.

Eespool nimetatud asjaoludel ei pea töötajale haigus- hüvitist maksma ka tööandja.

Töötajal, kellel on õigus saada sünnitus- või lap- sendamishüvitist, ei ole õigust saada sama aja eest haigus- või hooldushüvitist. Töötajal, kellel on õigus saada haigushüvitist, ei ole õigust saada sama aja eest hooldushüvitist.

***töövabastuse
ajal tööle
lubamise keeld***

Tööandja ei tohi lubada töötajat töö- või teenistus- kohustusi täitma **töövõimetuslehel märgitud töö- või teenistuskohustuste täitmisest vabastatuse ajal**. Keelu rikkumise korral kaotab töötaja õiguse saada ajutise töövõimetus hüvitist rikkumise päevast alates.

Haigekassa võib teha ettekirjutuse ja nõuda töötajale makstud ravikindlustushüvitise tagasi tööandjalt, kui tööandja rikub eespool nimetatud kohustust või töö- andja on esitanud ebaõiged andmed, mille alusel on makstud hüvitist.